

SÄI-INFO

Juni

2000:1

Förlängning av tillstånd för hantering av brandfarlig vara vid bensinstationer m.m.

Sprängämnesinspektionen (SÄI) gav häromåret ut de allmänna råden (SÄIFS 1997:8) Bensinstationer. Enligt vad SÄI erfarit har råden gett betydelsefull vägledning på många punkter vad avser anläggande, drift och tillsyn av bensinstationer. Råden har också kunnat bidra till en mer likartad regel tillämpning i landet.

SÄI har förstått att det finns en betydande osäkerhet angående i vilken utsträckning de nya reglerna skall tillämpas på redan befintliga bensinstationer. SÄI vill därför med detta informationsblad något belysa hur regelverket bör tillämpas vid omprövning av befintliga tillstånd.

Först och främst är det viktigt att uppmärksamma att de allmänna råden SÄIFS 1997:8 är just allmänna råd, dvs. de är inte bindande utan utgör endast rekommendationer angående hur ett företag bör handla för att uppfylla de grundläggande säkerhetskraven i lagen om brandfarliga och explosiva varor. Detta gäller även de avstånd till riskkällor som anges i tabell 1 i råden. Man kan uttrycka det på följande sätt: Om de i tabellen angivna avstånden är uppfyllda så kan tillståndsmyndigheten vanligtvis utgå från att verksamheten har en tillfredställande säkerhet vad gäller skydd för omgivningen. Däremot gäller inte det omvända, dvs. myndigheten kan inte utgå från att verksamheten är oacceptabel från risksynpunkt bara för att man i något avseende inte uppfyller de i tabellen angivna avstånden. Företaget kan nämligen visa att man på ett alternativt sätt har uppnått en tillfredställande säkerhet, exempelvis genom någon form av tekniskt skydd. Det är viktigt att tillståndsmyndigheten beaktar risksituationen i sin helhet, inte bara avstånden i meter räknat. Vid osäkerhet bör man begära att företaget inkommer med en fullständig riskutredning. Eftersom de allmänna råden inte är bindande kan en tillståndsansökan inte avslås enbart på den grunden att avstånden inte är uppfyllda – företaget måste alltid ges möjlighet att föreslå en alternativ lösning eller inkomma med en riskutredning.

Det ovan sagda gäller såväl vid tillståndsprovning avseende nya bensinstationer som vid omprövning (förlängning) av tillstånd för redan befintliga stationer. Såväl nya som gamla bensinstationer skall uppfylla de grundläggande säkerhetskraven i lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor. Vissa praktiska hänsyn måste dock tas till de äldre anläggningarna eftersom nya krav, som förutsätter ombyggnad av en befintlig station, kan bli mycket kostsamma. Tillståndsmyndigheten måste beakta den s.k. proportionalitetsprincipen, dvs. de kostnader ett enskilt företag drabbas av måste stå i rimlig proportion till kravets betydelse från säkerhetssynpunkt. Detta gör att frågan om alternativa lösningar ofta har stor aktualitet just vid omprövning av äldre tillstånd. Kostnaden för den enskilde kan därigenom ofta nedbringas till en bråkdel av vad som

skulle vara fallet om man krävde en ombyggnad av hela stationen för att uppfylla avståndstabellen.

Normalt kan ett hanteringstillstånd förlängas med samma villkor som tidigare, se även punkt 3.1.3 – ”Förlängning av tillstånd” i SÅIFS 1997:8. Omgivningen eller verksamheten förändras dock ibland efter det att man fått tillstånd till verksamheten. I vissa fall kan tidigare tillstånd t.o.m. ha meddelats utan att förändringar har beaktats. Vid beredningen av ett förlängningsärende måste givetvis sådana förändringar vägas in i prövningen som påverkar risken för brand eller explosion. Som exempel kan nämnas att det inte är ovanligt att tidigare bemannade stationer görs om till automatstationer och att själva stationsbyggnaden därefter används för annan verksamhet, t.ex. restaurang. En sådan förändring av stationsbyggnaden måste beaktas vid prövningen och nya villkor behöver kanske ställas i ett förlängt tillstånd.

Ett av syftena med omprövningen är att, så långt det är möjligt, anpassa tillstånden till den tekniska utvecklingen och förändringar av kraven i regelverket. Ibland är det inte genomförbart att kräva en anpassning till alla krav i gällande regler. Många verksamheter har etablerats med stöd av äldre regler och bedrivits utan anmärkning under en lång tid. Ett sätt att ändå upprätthålla en tillfredsställande skydds nivå kan då vara att göra s.k. tekniska byten, t.ex. att kompensera ett alltför kort avstånd med brandteknisk avskiljning. I vissa fall kan man kräva att en riskanalys ska genomföras för att visa hur planerade eller redan vidtagna åtgärder ger en tillräckligt säker anläggning.

I en del fall kan det krävas lång tid för att kunna uppfylla ett krav. I sådana fall kan det vara lämpligt att i det förlängda tillståndet ange att en ytterligare förlängning kommer att medges endast om villkoren har uppfyllts senast när tillståndstiden nästa gång löper ut. Detta gäller framför allt när en fortsatt hantering kräver omfattande åtgärder, t.ex. ombyggnader eller andra större investeringar. Givetvis måste man bedöma om det är lämpligt med tanke på säkerheten att medge förlängning i dessa fall. Tillståndstidens längd bör då kunna anpassas efter dessa förhållanden.

Några förslag till förbättringar av ”gamla” stationer som inte uppfyller nuvarande krav är följande.

1. För att öka säkerheten vid lossning kan det vara lämpligt att ibland sätta som villkor att fyllning av bensinstationernas cisterner endast får ske vid vissa tidpunkter. Är det en affärsbyggnad som ligger för nära bör fyllning inte ske under öppettiden. Är det däremot bostäder bör fyllning inte ske då boende har sin nattvila.
2. Endast dragfordon tillåts komma för fyllning, vilket medför mindre risk.
3. Förbättrad utformning av tankfordonets lossningsplats så att ett utsläpp minimeras till arean.
4. Fasad på byggnad mot lossningsplats/pumpö utförs i EI 30 (eller EI 60).
5. Fasaden skyddas med vattensprinkler.
6. Sprinklerskyddad lossningsplats (skumsprinkler).
7. I andra fall kan en brandteknisk avskiljning vara rätt lösning på ett problem med för korta avstånd. Icke öppningsbara fönster (eller brandtekniskt avskiljande fönster i EI 30) och fasad i obrännbart material är exempel på detta.
8. Att planera verksamheten så att onödig trafik (även fotgängare) förbi pumpöarna undviks är också viktigt och kan vara ett bra sätt att öka säkerheten.
9. Exponering av lösa behållare med brandfarliga vätskor enbart inne i butiken eller i brandtekniskt avskilda skåp.
10. Ingång till matservering/butik/kiosk etc. via dörr som inte vetter mot pumpö eller lossningsplats.